

لایحه اصلاح ماده ۸۷ قانون مدیریت خدمات کشوری

طبق گزارش کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی درباره لایحه اصلاح ماده ۸۷ قانون مدیریت خدمات کشوری که در تاریخ ۱۴۰۲/۰۳/۲۲ به تصویب رسید، مقرر شد که ساعات کار کارمندان دستگاه‌های اجرایی به ۴۰ ساعت در هفته و تعداد روزهای کاری به ۵ روز کاهش یابد. هدف از افزایش یک روزه تعطیلات پایان هفته و کاهش ساعات کار، ضمن تسهیل شرایط برای انجام سفرهای کوتاه مدت با هدف رونق گردشگری و مزایای مترتب اقتصادی و اجتماعی آن، افزایش فراغت کارکنان و به طور کلی تحکیم بنیان خانواده مطرح شده است. اما آنچه در باب این لایحه از منظر بخش خصوصی بسیار اهمیت دارد، جایگزینی تعطیلی روز شنبه به جای پنجشنبه است که در لایحه اشاره‌ای به آن نشده است.

مدت‌ها است که مسئله ساماندهی تعطیلات در ایران محل بحث و گفتگوی کارشناسان است. مواجهه با طیف وسیعی از تعطیلات مذهبی، ملی و انقلابی و توالی آنها، پراکندگی نامتعارف تعطیلات و پدیده‌ی روزهای بین تعطیل و بلا تکلیفی بخش عظیمی از فعالین اقتصادی در مورد تعطیل بودن یا نبودن روزهای میان دو تعطیلی و درخواست کارکنان برای مرخصی، سبب می‌شود که به رغم کمتر بودن میزان تعطیلات در ایران در مقایسه با بسیاری از کشورها، از یک سو شبهه زیاد بودن تعطیلات در باور عمومی رواج یابد و از سوی دیگر نیل به هدف اصلی تعطیلات که همان بازیابی و احیای توان نیروی کار است، به دلیل آشفتگی در توزیع تعطیلات، ناکام بماند. مهم‌ترین دلیل این مسئله نیز همپوشانی میان تعطیلات آخر هفته با سایر تعطیلات و ایجاد روزهای بین تعطیل است که عملاً کشور را با وقفه‌های متعدد مواجه می‌کند. مناسبت‌های مذهبی بیشترین میزان حجم تعطیلات در ایران را به خود اختصاص می‌دهد و با احتمال بالایی در چرخش ماه‌های قمری، با تعطیلات ملی و انقلابی منطبق بر تقویم شمسی، همپوشانی پیدا می‌کند. در نتیجه نظم لازم برای ارتقای بهره‌وری در فرآیند کسب و کارها به هم خورده و سایر متغیرهای مهم اقتصادی نیز متاثر شود¹.

به طور کلی در هر کشور، تعیین تعداد و ساماندهی تعطیلات، بر اساس اولویت‌های نظام سیاسی و شرایط فرهنگی آن کشور انجام می‌شود. عموماً اولویت داشتن منافع اقتصادی برای بسیاری از کشورها سبب می‌شود که تعطیلات بر اساس بهره‌وری اقتصادی و کاهش اتلاف منابع و هزینه‌ها ساماندهی شود. اما در کشور ما به دلیل شرایط ویژه فرهنگی و دینی و متاثر بودن تعطیلات از دو تقویم شمسی و قمری، اتخاذ یک راهبرد مناسب برای ساماندهی، همواره با چالش‌های زیادی مواجه بوده است و رفع آن نیاز به یک عزم جدی در سطح ملی دارد. در این مورد پیشنهادها متعددی هم مطرح شده، از جمله طرح انعطاف‌پذیر کردن تعطیلات رسمی و امکان‌پذیر کردن جابجایی آن توسط دولت یا کارفرما، تبدیل برخی از روزهای تعطیل به روزهای نیمه تعطیل و مواردی از این دست که البته هیچ کدام تا کنون راه به جایی نبرده است².

در باب افزایش تعطیلات پایان هفته که موضوع این لایحه است، نگاهی به تجربه سایر کشورها نشان از این واقعیت دارد که طی دهه‌های اخیر و بر حسب تحولی که در نگرش‌های سنتی به میزان کار و فراغت رخ داده، فراغت بیشتر دیگر لزوماً

1 مرکز پژوهش‌های مجلس: "اظهارنظر کارشناسی درباره: طرح اصلاح لایحه قانونی تعیین تعطیلات رسمی کشور مصوب ۱۳۵۹ و ارائه پیش‌نویس‌های جایگزین"، بهمن ماه ۱۳۹۵

2 مرکز پژوهش‌های مجلس: "بررسی تعطیلات رسمی در ایران و ارائه راهکارهای قانونی جهت ساماندهی آن"، بهمن‌ماه ۱۳۸۴

به معنای کاهش بازده کارکنان نیست، بلکه بالعکس، نیروی فزاینده ناشی از بهبود سبک زندگی به راحتی می‌تواند خلاء ناشی از کم شدن ساعات کاری را جبران کند. در مورد کشور ما، بر خلاف دیدگاه مرسوم در مورد فزونی تعطیلات نسبت به سایر کشورها، مجموع تعداد تعطیلات آخر هفته و مناسبتی کشور، با احتساب ۲۷ روز تعطیلی رسمی و ۵۲ روز تعطیلی روز جمعه، ۷۹ روز می‌شود که بسیار کمتر از میزان تعطیلات در نقاط دیگر دنیا است. چنانچه پنجشنبه‌های در حال حاضر نیمه تعطیل هم تعطیل فرض شده و به این تعداد اضافه شود، مجموع تعطیلات در ایران به ۱۳۱ روز خواهد رسید که تفاوت چندانی با سایر کشورها ندارد. تعداد روزهای تعطیل در اکثر کشورهای جهان بین ۱۱۲ تا ۱۳۴ روز است.

دو روزه شدن تعطیلات پایان هفته، آثار مثبت بالقوه دیگری را هم شامل رونق گردشگری، کاهش آلودگی هوا و صرفه جویی در مصرف انرژی به همراه خواهد داشت. اما نگرانی‌هایی هم از سوی بنگاه‌ها و در باب احتمال ایجاد برخی ناهماهنگی‌ها وجود دارد که عمدتاً معطوف به زمان این تعطیلات است، نه صرف وجود یا افزایش آن. به عبارت دیگر آنچه در مورد این لایحه اهمیت دارد، روز این تعطیلی (شنبه یا پنجشنبه بودن آن) است.

نگرانی اصلی در این مورد است که اگر تعطیلی دو روز پایانی هفته شامل پنجشنبه و جمعه باشد، با احتساب تعطیلی شنبه و یکشنبه در اکثر نقاط دنیا، وقفه‌ای ۴ روزه در ارتباطات کشور ایجاد می‌شود که زیان اقتصادی ناشی از آن می‌تواند به شدت چشمگیر باشد. به نحوی که بسیاری از کشورهای اسلامی و حوزه خلیج فارس، برای کاهش این زیان، در تصمیمی یکپارچه، تعطیلات پایان هفته خود را از پنجشنبه و جمعه، به جمعه و شنبه تغییر دادند. عدم امکان برقراری ارتباطات بانکی، گمرکی و سایر ارتباطات تجاری برای ۴ روز به معنی ایجاد یک اصطکاک بزرگ در بازار و اساساً مانع رشد بازرگانی است.

روزهای کاری متفاوت، سبب عدم هماهنگی بین شرکای تجاری و عدم تطبیق در پیگیری کارهای اداری شده و هزینه‌ها را برای کشوری مانند کشور ما که سهم اندکی در تجارت جهانی دارد، بالا می‌برد. با توجه به اینکه به واسطه تحریم‌های ظالمانه، تبادلات تجاری، نقل و انتقال پول و مراودات بین کشوری به نسبت قبل بسیار سخت تر شده و هزینه‌های ناخواسته‌ای را به فعالان اقتصادی تحمیل کرده است، لذا لحاظ این مساله در تعیین روز دوم تعطیل رسمی کشور بسیار حائز اهمیت می‌شود.

ثمربخشی اقدامات دولت در راستای افزایش ارتباط با سایر کشورهای بلوک شرق و غرب، و توسعه روابط تجاری و توسعه اقتصادی، در گروی تطبیق و در هم تنیدگی هر چه بیشتر با اقتصاد جهانی است. کاهش حتی یک روز عدم انطباق با سایر شرکای تجاری، به معنی کاستن از هزینه‌های مبادله برای فعالان اقتصادی داخلی است.

با انتقال تعطیلی پنجشنبه به شنبه، وقفه تجاری بین طرفین تجاری به سه روز تقلیل می‌یابد و حداقل تاثیر آن، کاسته شدن از آثار اقتصادی نامطلوب عدم تطابق روزهای کاری در کشور با شرکای تجاری عمده، شامل چین، عراق، ترکیه، امارات، هند و غیره است. به غیر از عراق که تعطیلی جمعه و شنبه را دارد، بقیه کشورهای مذکور شنبه و یکشنبه را تعطیل هستند.

لذا حفظ امکان ارتباط حداکثری با این کشورها برای ایران که نیاز مبرمی به مراودات جاری تجاری خود برای بقا در بازار جهانی دارد، بسیار حائز اهمیت بوده و مطالبه‌ای جدی از سمت بخش خصوصی است.

مبتنی بر توضیحات فوق اتاق ایران به عنوان نماینده بخش خصوصی تاکید دارد که مجلس محترم با توجه به منافی که ذکر آن پیشتر رفت، به انتقال تعطیلات رسمی از روز پنجشنبه و جمعه به جمعه و شنبه، توجه کافی را مبذول دارد.